

Funda nejen myšlenkovým učitelem

Jen několik málo z nás má to štěstí, že se se svým knižním učitelem vůbec setká. Ještě méně z nás se s ním nejen setká, ale má možnost spolu s ním pracovat, přemýšlet, sledovat jej a vidět mu takříkajíc pod ruce. Já mezi těch nemnoho šťastlivců patřím.

Znavená Evropa umírá byla první kniha, kterou jsem od profesora Fundy četla. Studovala jsem tehdy Mediální studia na Fakultě sociální věd Univerzity Karlovy v Praze souběžně s Humanistikou na Fakultě filozofické Západočeské univerzity v Plzni. A musela se rozhodnout, kam si podám přihlášku na magisterský obor. Věděla jsem, že mě to táhne více směrem věd humanitních než sociálních, více k *θεωρία* než

k *πραξις*, více k poznání kořenů než k úvahám o budoucnosti, více k odkrývání širšího kontextu než k úzké specializaci. Plzeňská Evropská kulturní studia se zaměřením na myšlenkový (filosofie, dějiny vědy), duchovní (křesťanství) a kulturní (umění, architektura, literatura, divadlo, hudba, film) vývoj Evropy se jevila jako ideální. Ještě před podáním přihlášky jsem v univerzitním knihkupectví narazila právě na Fundovu formátem nevelkou, tematicky a myšlenkově však širokou knížku. Název měl pro mě nádech provokace – jak si může současný český filosof (ne mnoho postav aktuálního intelektuálního prostředí je možné označit za filosofy a nikoliv badatele) myslet, že evropská civilizace – ve které vyrůstám a do které jsem vrostlá, jejíž kořeny se chystám studovat – směřuje ke svému zániku? Zakoupený exemplář, který vedle mě teď leží již notně ohmatán, jsem ten rok

četla hned několikrát. Našla jsem tam formulováno mnohé z toho, co mi v té době jen velmi neurčitě a neobratně běželo hlavou. Přesto dodnes doufám, že Evropa je jen znavená, nikoliv umírající, že Fundův text je zvednutý prst, diagnóza, nikoliv nekrolog.

Osobně jsme se poprvé setkali v zimním semestru roku 2011. To už jsem prvním rokem studovala zmíněný obor Evropská kulturní studia a profesor Funda v jeho rámci vyučoval kurz Křesťanské kořeny Evropy. Od kolegů z vyšších ročníků jsem věděla, že jestli stojí za to někam opravdu chodit, jsou to Fundovy přednášky... Zvěsti nelhaly. Jsou lidé, kteří mají dar psát, a lidé, kteří mají dar mluvit. A pak je tu profesor Funda. Jeho texty jsou napsané s citem pro naši mateřštinu (František Koukolík mluví v úvodní stati o Vančurovi a Holanovi, já bych přidala ještě Hrabala s jeho poetickou hloubkou i zemitou jadrností),

sdílně, ale přesto nebanálně, nepovrchně. A především nesmírně intelektuálně poctivě. Profesor Funda se neschovává za akademické obezličky „existuje tento názor, ale také jiný názor, a vedle toho je možné zaujmout i další názor, nicméně věc je nesnadná, na všem je pravdy trochu (v míře asi tak velké jako na každém šprochu), a proto se jasného vlastního názoru raději zdržme“. Pustí čtenáře k faustovskému jádru pudla, svůj názor představuje zcela zřetelně a otevřeně. Jistě, že proto někdy může vyznít radikálně, jistě, že je pak jeho názor snadněji terčem kritiky. Ale je to mnohem čestnější než mlhavé kroužení kolem tématu, kdy si po přečtení knížky nejste tak úplně jisti ani tím, z jakých předpokladů autor vycházel, ani tím, k čemu že to tedy vlastně dospěl. Tímhle nešvarem profesor Funda netrpí. Ve svých textech je osobní a přímý. Představí čtenáři nejen výsledek, ale i myšlenkovou

cestu, po které k němu – někdy téměř hmatatelně doslova – doputoval. Zároveň jeho výsledek nikdy není dogmatický. Je to právě profesor Funda, kdo se ve svých textech opakovaně vrací k motivu, že vše absolutní je absurdní. Fundovo myšlení je v tomto ohledu autenticky, nikoliv alibisticky, dialektické.

Jeho přednášky byly vždy koncipovány ve stejném duchu. Klasická průprava evangelického faráře se vtělila do rétorické obratnosti. Výklad profesora Fundy nikdy není suchopárný. Posluchače umí zaujmout – získat si je i získat je pro téma. Dialektičnost a ambivalenci lidských dějin představuje posluchačům často v roli ďáblova advokáta – vulgárním ateistům ukazuje antropologické výšiny křesťanského mýtu, před zarytými křesťany tematizuje pokleslá pojetí křesťanství. Do své vlastní akademické praxe jsem si odnesla dvě zásadní poučky, kterými

profesor Funda začal svůj výklad při první přednášce:

(1) „Nepřednáším to, co naleznete napsané ve skriptech. Znalost skript je neodmyslitelný předpoklad toho, abyste předmět absolvovali. Ale pokud chce jít v tématu dál, nestačí.“ Vysokoškolské přednášky jsou pozvánkou do světa tématu. Přednášející má studentům ukázat, na čem zrovna pracuje, nad čím přemýšlí a jak nad tím přemýšlí. Jen tak student vidí, jak se „dělá“ dané téma, jak skutečně vypadá daný obor. Základní informace nalezne v každé učebnici. Ale poznání „řemesla“ se z žádných skript vyčíst nedá.

(2) „Vědeckost znamená přiměřenost vůči tématu. V oblasti náboženství je proto třeba tematizovat – se snahou o co největší možnou míru objektivity, s největším zaujetím pro nezaújatost – jak vyznavači daného náboženství sami sobě rozuměli a rozumí.“ Profesor Funda

mě tím naučil pro humanitní diskurz jednu životně důležitou věc. Úctu a pokoru vůči názorům druhých. Nejprve je třeba se snažit důkladně a důsledně pochopit, proč někdo říká to, co říká, proč někdo říká něco jinak než já. A až pak – když se člověk opravdu upřímně pokusí dobrat nejen toho, co ten druhý říká, ale i důvodů, které ho k tomu vedou – formulovat svou pozici, svůj názor. A nebo, pokud se jedná o mínění, které nesdílím, o víru, nikoliv o argumenty podložený názor, zdvořile mlčet.

A tak se z mého knižního učitele stal můj učitel. Nadchl mě pro téma evropských kořenů. Evropa vyrostla na dvou pilířích, řeckém a židovsko-křesťanském myšlení. Své řecké kořeny, zdálo se mi po dobu mého studia, známe a hojně tematizujeme. Těm židovsko-křesťanským mimo konfesijně orientovaný diskurz taková pozornost věnována není. Druhou formující knihou se

tak pro mě stal *Ježíš a mýtus o Kristu* a profesor Funda se nejprve ujal vedení mé diplomové práce. Nebyl vedoucím, který by vás vodil za ručičku. Spíše vám téma ukáže a otevře. Ale cestu, jak jej uchopit a zpracovat už nechá na vás. Brzy jsem pochopila, že pokud to s tématem židovsko-křesťanských kořenů evropské kultury myslím vážně, bez hebrejštiny, řečtiny a latiny to nepůjde. Ne náhodou jsem na Fundovo doporučení pro další studium zvolila Evangelickou teologickou fakultu. Setkala jsem se zde se špičkou české odborné biblistiky. Po návratu do Plzně profesor Funda souhlasil, že se stane vedoucím mé disertační práce, ač již, jak říkává, zatáhl roletu a zavřel krámek. Jsem mu za to nesmírně vděčná. Inspiroval mě nejen myšlenkově, ale především lidsky. Tím začala naše úzká spolupráce. Umožnil mi vstupovat do svých přednášek, předjednal

s profesorem Ulrichem Köpfem půlroční pobyt na Evangelisch-Theologische Fakultät der Eberhard Karls Universität Tübingen a navrhl společnou práci na knížce *Otevřené otázky bádání o raném křesťanství*. Uvedl mě do českého i zahraničního akademického prostředí, do praxe badatele i přednášejícího. Neučil mě poučkami a zadáváním úkolů k plnění, ale vlastním příkladem. Viděla jsem, jak se na každou přednášku pečlivě připravuje a jak je tematicky obměňuje. Viděla jsem, jakým způsobem jedná se studenty a jak je zkouší. Viděla jsem, jakým způsobem píše a přemýšlí o tématech. Lepší školu si nedovedu představit. A velmi si vážím též toho, že mi ponechal svobodu jít za teze svého učitele a zapojit do zkoumání počátků křesťanství i diskurz kognitivní vědy o náboženství.

Ve své práci se snažím navazovat a rozvíjet religionistický segment uvažování profesora Fundy. Sdílím jeho tezi, že pojem Bůh je symbol, šifra lidské existence, kategorie, do které člověk nažíval a nažívá to, co sám pro sebe pochopil jako to nejhodnotnější. Bůh je jeden z nejušlechtilejších výtvorů člověka seberefektivního vědomí. Studovat náboženství tak znamená studovat především člověkovu chápání sebe sama. Teologie je antropologie. Není lepšího zkoumání dějin myšlení člověka, dějin toho, čemu člověk přikládal význam a smysl, jak si svět a svou roli v něm představoval, než zkoumání mytologické řeči náboženství. Proto považuji za důležité tematizovat, co tyto ideje a texty vyjadřují jakožto nositelé specifického sebepochopení člověka, který do nich vtělil porozumění své roli ve světě a v dějinách. Domnívám se totiž, že bez této znalosti můžeme jen

těžko plně pochopit obraz světa vlastní
i současnému, v evropské kultuře vy-
rostlému člověku.

Zdeňka Špiclová